

TEADUS- JA ARENDUSTEGEVUSE KORRALDUSE SEADUSE MUUTMISEST

Indrek Reimand, asekanstler
Katrln Pihor, teadusosakonna juhataja

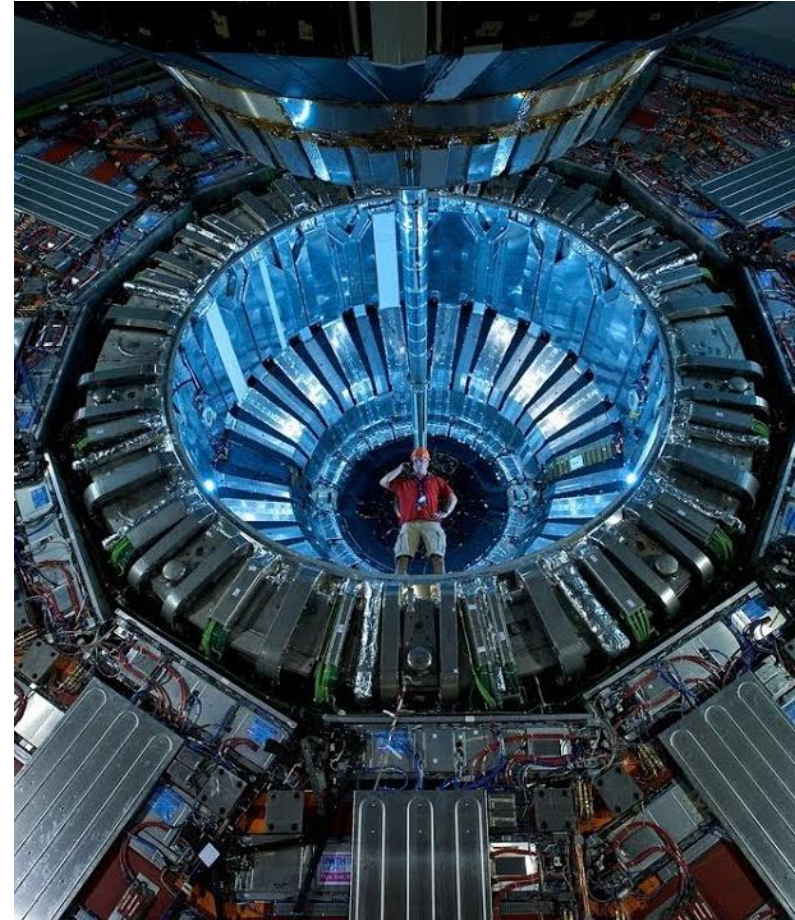
HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Juhtrühma

1.koosoleku päevakord

1. Sissejuhatus
2. Juhtrühma ja töörühmade ülesannete tutvustus
3. Ülevaade laekunud ettepanekutest, põhisõnumid ja arutelukohad
4. Juhtrühma ja teiste töörühmade töö planeerimisest

Seaduse muutmise eesmärgid

Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus (TAKS) on **vastu võetud 1997. aastal** ning sellest ajast on seadust **muudetud 24 korda**. Paljude muudatuste tulemusel on **seaduse fookus hajunud** ning aja jooksul on **ühiskonna ootused teadus- ja arendustegevusele muutunud**.

Korrastada seadus tervikuna

Viia seadus kooskõlla muutunud ootustega teadus- ja arendustegevusele.

Täpsustada seaduses teadus- ja arendustegevuse finantseerimise põhimõtteid.

Võimaldada TA rahastamises senisest rohkem tulemusjuhtimist ning suunatust.

Sätendada selgemalt teadus- ja arendussüsteemi osapooled, nende rollid ja vastutus TA-süsteemis.

TAIE 2035 üldeesmärk:

Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostoides Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele.

Peer review of the Estonian R&I system (EK 2019):

- TA rahastamine 1% ulatuses SKPst;
- Temaatiliste prioriteetide kehtestamine TA tegevusele ;
- Ülikoolides toimuva TA kaasajastamine ja asutuste innovatsioonisutlikkuse tõstmine, inimkapitali järjepidevuse tagamine.

Seotud dokumendid

Kõrghariduse ja teaduse pikaajalise rahastamise kava koostamise ja organisatsioonide tegevuse ümberkorraldamise rakkerühma raport 2018:

- Teaduse ja kõrghariduse rahastamise parem sidumine Eesti ühiskonna ja majanduse vajadustega;
- TA absorbeerimisvõime suurendamine ettevõtluses ja avalikus sektoris, riskide jagamine ettevõtlussektoriga.

Eesti 2035:

- Eesti majandus on uuendusmeelne ja teadmispõhine, kasutades uusi tehnoloogiaid ja ärimudeleid ning paindlikke töövorme.
- Eesti on uuendusmeelne, teadmiste loomist ning kasutamist väärtustav riik, kus ühiskonnaelu korraldatakse uute, inimesekesksete ja tõhusate tehnoloogiate abil.

Ettevalmistavad töörühmad

Eesmärk:

- töötada läbi põhiprobleemid ja võimalikud lahendusvariandid,
- tuvastada suuremate analüüside ja uuringute vajadus,
- tuvastada erinevate lahendustega kaasnev ressursikulu,
- anda sisend väljatöötamiskavatsusse.

Töörühmad

1. Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise juhtrühm
2. Teadus- ja arendustegevuse riikliku korraldamise töörühm
3. Teadus- ja arendustegevuse rahastamise töörühm
4. Teadus- ja arendusasutuste tegevuse töörühm
5. Teaduseetika töörühm
6. Avatud teaduse töörühm
7. Seaduse üldise ülesehituse töörühm

Ettepanekud – TA riiklik korraldamine

- Sätestada selgemalt TA üldine juhtimisstruktuur, sh otsustus- ja nõuandvate kogude rollid ja vastutus
- Täpsustada ministeeriumite vastutusala TA poliitika kujundamisel ning valdkondliku TA rahastamisel
- Määratleda TA süsteemi kuuluvate asutuste ja organisatsioonide (sh rakendusüksuste, sihtasutuste, Eesti Teaduste Akadeemia, rakenduskõrgkoolide, eraõiguslike TA asutuste) pädevused ja rollid Eesti teadus- ja arendussüsteemis
- Laiendada Teadus- ja Arendusnõukogu koosseisu
- Reguleerida seaduses täpsemalt arendustegevust ja innovatsiooni

Ettepanekud – TA rahastamine

- Vähendada rahastamisvahendite killustatust, sätestada seaduses rahastamise üldised põhimõtted
- Arvestada rahastamismudeli loomisel asutuste eripäraga sh TA tegevustoetuse sisseviimine avalik-õiguslike ja riigi TA asutustele, eraõiguslike TA asutuste rahastamine teistel alustel
- Täpsustada TA asutuste rahastamise kriteeriume ning TA asutuste kohustusi ja ülesandeid seoses riigipoolse rahastamisega
- Täpsustada evalveerimise rolli, korraldust ja seotust asutuse rahastamisega
- Tagada rahvusteaduste rahastamise järjepidevus
- Leida lahendused teadustaristu stabiilseks rahastamiseks
- Tagada rakenduskõrgkoolidele püsiv rahastus TA tegevuse läbiviimiseks

Ettepanekud – Teaduseetika ja avatud teadus

- Kujundada ühtne riiklik teaduseetika ja hea teadustava süsteem ja selle rakendamine
- Tagada ligipääs teadusinformatsioonile, sealhulgas teadusandmebaasidele
- Luua riiklik repositoorium teadusandmete säilitamiseks
- Võimaldada ETIS-es koguda andmeid teadus- ja arendustegevusega tegelevate ettevõtete kohta
- Lihtsustada avaliku sektori rakenduslike teadusuuringute tegemise korda ning andmekaitsetloa taotlemist
- Täpsustada TA erandi andmise korda

HEA TEADUSTAVA

A decorative graphic on the right side of the slide. It features a series of vertical bars of varying heights, each with a blue-to-purple gradient. A thick, light gray diagonal line runs from the top right towards the bottom left, intersecting the bars. The background is a light gray.

Ettepanekud – TA asutuse juhtimine, karjäärimudel ja doktorandid

- Sätestada TAKSis karjäärimudeli alused ning karjäärimudeli rahastamine eesmärgiga tagada osale akadeemilistest töötajatest rahastamise stabiilsus
- Arvestada eri asutuste spetsiifikaga akadeemiliste töötajatega seotud regulatsioonides
- TA asutuste panus doktorantide juhendamisesse sh selle kompenseerimine
- Ühtlustada erinevates TA asutustes direktori valimise korda
- Sätestada järeldoktorite staatus ja rahastamine

Ettepanekud – Mõisted, seaduse üldine ülesehitus

- Tagada TAKS kooskõla teiste seadustega
- Tagada mõistete defineerimise järjepidevus ja seaduses kasutatud mõistete kooskõla teiste seadusandlike aktide jm dokumentidega ja
- Defineerida teadus- ja arendustegevuses kasutatavad uued mõisted, näiteks valdkondlik kompetentsikeskus, eksperimentaalarendus, tehnoloogia valmidusastmed, teadusinformatsioon jne

Lähtekohad

- TAKS jääb alles eraldiseiva seadusena.
- Muutmiseks avatakse kõik seaduse peatükid, seadus muudetakse terviktekstina.
- Seaduse muutmisega ei vähendata TA asutuste autonoomiat.
- Mõistete puhul lähtutakse rahvusvahelisest raamistikust sh OECD Frascati ja Oslo käsiraamatutest.
- Seaduse muutmisel arvestatakse asjaomaseid uuringuid, analüüse ja strateegiaid, vajadusel tellitakse või viiakse läbi täiendavad uuringud ja analüüsid.
- Innovatsiooni teemade kajastamine seadusandlikes aktides on MKM pädevuses.

Põhisõnumid ja arutelukohad – TA rahastamine

Põhisõnumid:

- Üleminek baasfinantseerimiselt TA asutuste tegevustoetusele.
- Tegevustoetuse määramisel räägitakse rahastuskokkulepete sõlmimisel läbi riigi ootused teadussuundade arengule ja oodatavatele tulemustele lähtuvalt riigi seatud valdkondlikest prioriteetidest.
- Eraõiguslikele TA teadusasutustele antakse TA tegevustoetust avalikes huvides toimuva tegevuse elluviimiseks või funktsiooni täitmiseks.
- TA tegevuse toetamisel on oluline nii ühiskonna arengule oluliste baasvõimekuste kindlustamine kui ka valitud fookusvaldkondade eelisarendamine
- Konkurentsipõhised uurimistoetused on rahastusinstrument, mis toetab nii teaduse tipptaset, mõjusust kui ka mitmekesisust.
- Teadustaristu arendamisel lähtutakse riikliku teadus- ja arendustegevuse teekaardist, riik toetab riikliku tähtsusega teadustaristu kaasajastamist ning asutuste ja ettevõtete ligipääsu teadustaristule.

Arutelukohad (töörühmadele)

- Millised peaksid olema TAKSis kirjeldatud rahastusinstrumentid, et arendada nii riigile olulisi pikaajalisi strateegilisi uurimissuundi kui ka tagada kõigi teiste valdkondade uurimissuundade, sealhulgas rahvusteaduste, baasvõimekuste areng?
- Missugustel tingimustel peaks riik toetama eraõiguslikes asutustes toimuvat TA tegevust?
- Kuidas tagada rahastamise mehhanismide kaudu teadustulemuste jõudmine majanduse ja ühiskonna arengu teenistusse?
- Millised stiimulid tuleks TA rahastamises seada, et kasvatada teadustegevuse mõju ja sidusust ühiskonnaga? Sh millised peaksid olema TA rahastamise tulemuskriteeriumid?
- Milliste mehhanismidega tagada riigile oluliste teadus- ja arendusasutuste rahastamise jätkusuutlikkus ning TA asutuste võrgu optimaalsus?
- Milline peaks olema evalveerimise kui kvaliteedihindamise roll TA rahastamisel? Mis on evalveerimise üldine otstarve ja mis peaks olema hindamise ajaline samm?

Põhisõnumid ja arutelukohad – Teaduseetika ja avatud teadus

Põhisõnumid

- Teaduseetika korralduse ja järelevalve süsteem sätestatakse seaduses.
- Avatud teaduse põhimõtted kinnitatakse TAIE lisana.
- Jätkatakse ETIS-e kaasajastamist ning funktsionaalsuse tõstmist.
- TAKS-i muutmise käigus ei käsitleta isikuandmete kaitse seaduses määratud isikuandmete töötlemise erialuseid ning riigihangete seaduses sätestatud erandeid ja eriolukordi.

Arutelukohad (töörühmadele)

- Mil määral peaks teaduseetika korralduse ja järelevalve süsteem olema reguleeritud, ning kuidas peaks olema jaotunud erinevate tasandite (institutsionaalne, riiklik) roll ja vastutus teaduseetika korraldamisel ja rakendamisel?
- Kuidas peaks olema reguleeritud teaduseetika lubade taotlemine ning eetikakomiteede töökord ja rahastamine?
- Milliste tugistruktuuride loomine on vajalik hea teadustava rakendamiseks ning väärkäitumisjuhtumite menetlemiseks riiklikul tasemel?
- Mil määral peaks olema reguleeritud avatud teaduse küsimused?

Põhisõnumid ja arutelukohad – TA asutuse juhtimine, karjäärimudel ja doktorandid

Põhisõnumid

- Akadeemiliste töötajate karjäärimudel ja selle rahastamine jääb asutuste pädevusse.
- Doktorantide juhendamine väljaspool ülikoole on üks doktoriõppe reformi teemadest. Doktorantide juhendamist teistes TA asutustes väljaspool ülikoole tuleb arvesse võtta nende asutuste rahastamisel.

Arutelukohad (töörühmadele)

- Kui sarnased peaksid olema teadusasutuste (sh ülikoolide) akadeemilise töötajate karjäärimudelid? Mil määral vajab see riigipoolset sekkumist?
- Kuidas tagada, et akadeemilistel töötajatel oleks võimalik sujuvalt liikuda erinevate asutuste ja ettevõtete vahel nii Eestis kui rahvusvaheliselt?
- Kuidas peaks arvestama TA asutuste, mis ei ole ülikoolid, rahastamisel doktorantide juhendamisega?

Põhisõnumid ja arutelukohad – TA riiklik korraldamine

Põhisõnumid

- TA juhtimisstruktuur vajab konsolideerimist ning korraldavate ja nõuandvate osapoolte koosseis, rollid ja vastutusalad vajavad täpsustamist.
- TAIE arengukava elluviimiseks luuakse TAIE juhtkomisjon ning teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni koordinatsioonikogu.
- Valdkondlikud ministeeriumid vastutavad oma valitsemisalale tarviliku TA arendamise eest.
- HTM koostöös Statistikaametiga koondab ministeeriumite teadus- ja arendustegevuse ning selle rahastamise andmeid.

Arutelukohad (töörühmadele)

- Milline peab olema TA korraldamise institutsionaalne struktuur, osapoolte ülesanded ja vastutus?
- Kes on teised TA süsteemi osapooled, milline on nende roll, pädevused ja vastutus TA süsteemis?
- Kuidas tagada koostöö ja koordinatsioon TA süsteemi osapoolte vahel?
- Kuidas tagada, et riigi strateegilise TA väljaselgitamine oleks ühtne ja süsteemne ning oluliste TAI suundade rahastamine oleks sihipärane ning elluviimine seiratud?
- Kuidas tagada, et kõik ministeeriumid seisaksid hea oma haldusalale vajaliku TA arendamise eest ning kasutaksid teadustulemusi oma poliitikakujundamise protsessis?
- Kuidas tõhustada riikliku TA statistika kogumise korda?

TAKS uuendamise ajakava

Aeg	Tegevus
III kv 2020 – I kv 2021	Teemade arutamine töörühmades, lahendusvalikute kaalumine
I-II kv 2021	Väljatöötamiskavatsuse koostamine ja kooskõlastamine
III-IV kv 2021	Seaduse eelnõu ja seletuskirja koostamine
I-II kv 2022	Kooskõlastusring ministeeriumitele ja partneritele
II kv 2022	Seaduse eelnõu Vabariigi Valitsuses
III-IV kv 2022	Seaduse eelnõu riigikogus
IV kv 2022	Seaduse väljakuulutamine ja avaldamine Riigi Teatajas
I kv 2023	Seaduse jõustumine

Töörühmade ajakava

Rühm	Koosoleku aeg
Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muutmise juhtrühm	13.01.2021
Teadus- ja arendustegevuse riikliku korraldamise töörühm	04.11.2020
Teadus- ja arendustegevuse rahastamise töörühm	27.10.2020
Teadus- ja arendusasutuste tegevuse töörühm	13.11.2020
Teaduseetika töörühm	11.11.2020
Avatud teaduse töörühm	06.11.2020
Seaduse üldise ülesehituse töörühm	17.11.2020

Täna

Hoiame kontakti

hm.ee

@haridusministeerium

@haridusmin